

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.1.22>

**ОНИМИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ТВОРІВ ФЕНТЕЗІ  
(НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ПАТРИКА РОТФУССА «ІМ'Я ВІТРУ»)**

**ONYMS IN THE ARTISTIC DISCOURSE OF FANTASY WORKS  
(BASED ON THE NOVEL "THE NAME OF THE WIND" BY P. ROTHFUSS)**

**Гасюк Н.В.,**

*orcid.org/0000-0003-0546-662X*

*доцент кафедри перекладу та філології  
Університету Короля Данила*

**Пуш О.М.,**

*orcid.org/0000-0002-2683-6952*

*асистент кафедри перекладу та філології  
Університету Короля Данила*

Стаття присвячена комплексному аналізу онімів у художньому дискурсі творів фентезі на прикладі роману Патріка Ротфусса «Ім'я вітру». Дослідження базується на онімному просторі творів фентезі. Авторами зауважено, що вдалий вибір денотативно різноманітних онімів у цьому жанрі несе особливе смислове навантаження в розвитку сюжету та вмінні автора захопити розвитком подій вигаданого світу, залучити читача до емоційно-експресивної діяльності, аналізу семантики та, дуже часто, до пошуку джерел походження певних назв. Оніми можуть мати незвичайний звуковий образ, володіти прихованим асоціативним фоном. У статті наведено приклади власних імен із автентичного з тексту, що надають характерного колориту, мають особливе значення, в якому концентровано виражена авторська ідея. Оніми сприймаються як слова або словосполучення, які слугують для позначення окремих людей, місць, об'єктів. Вони набувають різних функцій у літературному творі, стаючи своєрідним посередником, що створює задуману автором атмосферу та справляє відповідне враження на читачів.

Роман «Ім'я вітру», «The Name of the Wind» мовою оригіналу, Патріка Ротфусса є чудовим джерелом для дослідження широкого спектру онімної лексики, представленої різними класами власних назв у відповідності до денотатів, а саме антропонімами (іменами, прізвищами, прізвиськами персонажів та гіпокористиками), ойконімами (власними іменами будь-якого поселення), геортонімами (власними назвами будь-яких свят, пам'ятних дат, урочищ, фестивалів), оронімами (власними назвами будь-якого елемента рельєфу земної поверхні (позитивного та негативного), ідеоонімами (власними назвами, які мають денотати в розумовій, ідеологічній або художній сфері людської діяльності), урбанонімами (власними іменами будь-якого внутрішньоміського, топографічного об'єкта), гідронімами (власними назвами будь-якого водного об'єкта, природного чи створеного людиною).

**Ключові слова:** художній дискурс, фентезі, ономастичний простір, оніми, власна назва, денотат, класи онімів.

The article is devoted to a comprehensive analysis of onyms in the artistic discourse of fantasy works using the novel "The Name of the Wind" by Patrick Rothfuss as an example. The study is based on the onymic space of fantasy works. The authors note that the successful choice of denotatively diverse onyms in this genre carries a special semantic load

in the development of the plot and the author's ability to capture the development of fictional events, engage the reader in emotional and expressive activities, semantics analysis and, very often, search for sources. They can have an unusual sound image, have a hidden associative background. The article gives examples of proper names from the authentic text, which give a characteristic color, have a special meaning, in which the author's idea is concentrated. Onyms are perceived as words or phrases that serve to denote individuals, places, objects. They acquire various functions in a literary work, becoming a kind of mediator that creates the atmosphere conceived by the author and makes a corresponding impression on readers.

"The Name of the Wind" is an excellent source for researching a wide range of onymic vocabulary represented by different classes of proper names according to denotations, namely anthroponyms (names, surnames, nicknames of characters and hypocoristics), oikononyms (proper names of any settlement), geortonyms (proper names of any holidays, anniversaries, celebrations, festivals), oronyms (proper names of any element of the earth's surface relief (positive and negative), ideonyms (proper names that should denote in the mental, ideological or artistic sphere of human activity), urbanonyms (proper names of any urban, topographical object), , hydronyms (proper names of any any water object, natural or man-made).

**Key words:** artistic discourse, fantasy, onomastic space, onyms, proper name, denotation, classes of onyms.

**Постановка проблеми.** Чи можемо ми уявити собі знайомство з будь-яким літературним твором без використання власних назв? Відповідь абсолютно однозначна, ні. Адже ономастична складова є одним із найпотужніших важелів впливу на сприйняття читача, його асоціативні відчуття та появу як позитивних, так і негативних емоцій. Позаяк наше дослідження базується на онімному просторі творів фентезі, то необхідно зауважити, що вдалий вибір денотативно різноманітних онімів у цьому жанрі несе особливе смислове навантаження в розвитку сюжету та вмінні автора захопити розвитком подій вигаданого світу, залучити читача до емоційно-експресивної діяльності, аналізу семантики та, дуже часто, до пошуку джерел походження певних назв. Як ми вже зазначали у своїх попередніх дослідженнях, оніми можуть нести на собі помітно виражене смислове навантаження, мати незвичайний звуковий образ, володіти прихованим асоціативним фоном. Власні імена завжди надають тексту характерний колорит, можуть мати особливе значення, в якому концентровано виражена авторська ідея [1; с. 73].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Різнопланові питання ономастики, особливо когнітивної, постійно перебувають в колі досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців. Базовими у цій сфері вважаються роботи О. В. Суперанської («Общая теория имени собственного»), «Структура имени собственного(фонология и морфология)», Ю.О. Карпенка («Власні назви в художній літературі»), В. В. Німчука («Українська ономастична термінологія»), В.С. Виноградова («Вступ до перекладознавства»), Полякової Н. А. («Роль, место и особенности перевода имен собственных в художественном тексте»), Критенко А.П. («До теорії власних назв») та інші. Серед зарубіжних наукових розвідок слід назвати А. Gardiner («The theory of proper names»), Н. Brini («Comparative stylistic-»), S. Ullmann («The principles of semantics»), Francesco Laurenti («Rendering Literary Proper Names in Another Language: The Works of Flann O'Brien as a Case in Point»). Сучасні дослідження є особливо цікаві з точки зору розвитку ономастичних шкіл та дискусій. Варті вивчення роботи О.Ю. Карпенко («Проблематика когнітивної ономастики», «Записки з ономастики»), М. М. Торчинського («Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови»), А. В. Ходоренко («Когнитивные аспекты функционирования современной антропонимики (на примере наименований групп лиц)») і т.д.

**Метою** нашого дослідження є комплексний аналіз онімів у художньому дискурсі творів фентезі на прикладі роману Патріка Ротфусса «Ім'я вітру».

Об'єктом дослідження є оніми, використані Патріком Ротфуссом у романі «Ім'я вітру».

Матеріалом для дослідження слугує роман жанру *epic fantasy* Патріка Ротфусса «Ім'я вітру» англійською мовою (загальний обсяг – 1400 сторінок онлайн формату).

**Виклад основного матеріалу.** Роман «Ім'я вітру», «The Name of the Wind» мовою оригіналу, Патріка Ротфусса вийшов з друку в 2007 році. Він виграв нагороду Quill Award (для наукової фантастики, фентезі та жахів), та був включений в список «Книги року» тижневика Publishers Weekly. Роман також виграв нагороду Alex Award в 2008 році. Поціновувачі жанру фентезі можуть насолоджуватися українським перекладом Марії Пухлій, що був опублікований у 2019 році у Харкові.

Патрік Ротфусс у своєму романі «Ім'я вітру» використав величезну кількість онімів. На сторінках твору зустрічаємо приклади антропонімів (їхня кількість є найчисельнішою), ойконімів, геортонімів, оронімів, ідеонімів, урбанонімів, зоонімів, гідронімів, бібліонімів, теонімів, етнонімів, хоронімів, спелеонімів та ергонімів.

Патрік Ротфусс у своєму романі «Ім'я вітру» використав величезну кількість онімів. На сторінках твору зустрічаємо приклади антропонімів (їхня кількість є найчисельнішою), ойконімів, геортонімів, оронімів, ідеонімів, урбанонімів, зоонімів, гідронімів, бібліонімів, теонімів, етнонімів, хоронімів, спелеонімів та ергонімів.

Ми сприймаємо оніми як слова або словосполучення, які слугують для позначення окремих людей, місць, об'єктів. Вони набувають різних функцій у літературному творі, стаючи своєрідним посередником, що створює задуману автором атмосферу та справляє відповідне враження на читачів. Існують різні визначення та трактування поняття *власна назва*, але ми найбільше схилиємося до дефініційного прагматизму О.І.Фонякової. Відповідно до цього тлумачення, власна назва – це універсальна функціонально-семантична категорія іменників та словосполучень у номінативній функції, особливий тип словесних знаків, призначений для виділення та ідентифікації одиничних одухотворених та неживих об'єктів, що виражає поодинокі поняття та загальні уявлення про ці об'єкти в мові та мовленні [2, с. 21].

Роман «Ім'я вітру» Патріка Ротфусса відноситься до жанру *epic fantasy*, в ньому можна спостерігати як переплітаються вторинний світ і актуальність сьогодення. Міфи та легенди створеного автором вторинного світу відіграють важливу роль у розвитку сюжету твору. Оніми є ключовим знаряддям у цій ролі.

Методи суцільної вибірки та кількісного аналізу дозволили нам зробити висновок, що антропоніми є найчисленнішим видом онімів у романі. Їх налічується 168, із загальної кількості 136 – це імена персонажів, 14 – прізвища, 12 – прізвиська та 6 – гіпокористики. Дії роману «Ім'я вітру» фактично обмежені Університетом *the University* і містом *Tarbean Tarbean*, тому кількість антропонімів у ньому значно менша, аніж у романі «Око світу» Р. Джордана [1, с.75] (для порівняння – 230). Використання прізвищ у вторинному світі роману П. Ротфусса не характерно. Поряд з іменами, автор наводить прізвища лише окремих представників дворянства, а також деяких легендарних героїв та історичних постатей: *Feyda Calanthis, Timothy Generoy, Ambrose Jakiss, Aculeus Backless, Savien Traliard, Oren Velciter*.

Н.В. Подольська у своєму словнику ономастичної термінології визначає прізвисько як додаткове неофіційне ім'я, дане людині оточуючими людьми відповідно до його характерної риси, супутньою його життя обставиною, за якоюсь аналогією та іншим мотивам [4, с. 111]). П. Ротфусс наділяє характерними прізвиськами основних персонажів: *Kvothe the Bloodless* Квоут Безкровний (хитрістю не дав кровоточити своїй спині під час публічного покарання), *Chronicle* Хроніст (історик, що записує біографії знаменитих людей), *Pike Піка* (прізвисько підлітка-бан-

дита) та ін. Меліоративи зустрічаються у міфологічних героїв: *Taborlin the Great* Таборлін Великий (найбільший маг давнини). За допомогою пейоративів описується єдина людина, не звана на ім'я – невідомий покровитель дівчини, в яку закоханий головний персонаж *Kvothe* Квоут: *Federick the Flippant* Фредерік Балакучий, *Prince Gallant* прекрасний принц. Квоут ревнує покровителя до дівчини і описує його як балакучого красеня. Наведемо приклад використання Патріком Ротфуссом прізвищ та прізвиськ:

“*No one needs three days*”, *Chronicle* said firmly. “*I interviewed Oren Velciter*.” [3, с. 102]

Читаючи роман «Ім'я вітру», зустрічаємо декілька гіпокористик, тобто скорочених варіантів власних імен, що виступають замість повних імен [4, с. 69]. Використання їх характерно, насамперед, для діалогічної неформальної мови, *Ria* (від *Rian*), *Ben* (від *Bentley*), *Sim* (від *Simmon*).

Топоніміка романів фентезі також відзначається багатогранністю. Вона несе на собі основне навантаження створення географії вторинного світу та служить авторові засобом передачі унікальних просторових орієнтирів. Серед топонімів роману «Ім'я вітру» (загальна кількість – 113 одиниць) знаходимо ойконіми – 24 одиниці, урбаноніми – 53 одиниці, хороніми – 14 одиниць, гідроніми – 2 одиниці, ороніми – 5 одиниць, спелеоніми – 12 одиниць та 3 топоніми, приналежність яких до конкретного виду неможливо з'ясувати тільки з тексту досліджуваного роману (*Shald* Шальд, *Tarvintas* Тарвінтас, *Veloran* Велоран).

П. Ротфусс описує події свого роману переважно в місті *Tarbean Tarbean* і в Університеті *the University* з прилеглими до нього численними містечками, топоніміка яких набуває великого розвитку. Автор використав 24 ойконіми (для порівняння, у романі романі «Око світу» Р. Джордана ми виокремили 28 одиниць [5, с. 44]). Ойконіми – це власні імена будь-якого поселення [4, с. 89]. Ойконіми П. Ротфусса є акціонімами чи власними іменами міст [4, с. 41], *Abbott's Ford* Аббатсфорд, *Caluptena* Калуптена, *Murella* Мурелла, *Tinusa* Тінуса, *Temfalls* Темфолз. Наведемо приклад назви міста:

“*We were telling stories before Caluptena burned. Before there were books to write in. Before there was music to play.*” [3, с. 109]

У романі П. Ротфусса використано велику кількість урбанонімів, оскільки особливу увагу цей автор приділяє топографії міста та університету. Урбаноніми, які є власними іменами будь-якого внутрішньоміського, топографічного

об'єкта [4, с. 139], представлені автором наступними підгрупами:

а) назви міських районів: Downings Низи, Waterside Берег, Middletown Середнє місто, Tallows Сальники, the Tarway Дігтьове, Tunning Дубильні;

б) агороніми – назви міських площ та ринків [4, с. 27], Drover's Lot Площа Гуртовщиків, Seaward Square Приморська Площа, House of the Wind;

в) годоніми або назви міських лінійних об'єктів, у тому числі проспектів, вулиць, ліній, провулків, проїздів, бульварів, набережних [4, с. 52], Fallow Street Бура вулиця, Green Street Зелена вулиця, Newhall Lane Новодомна вулиця, Seamling Lane Швейський провулок;

д) назви окремих приміщень, до прикладу трактирів, the White Hart, Queen's Crown, Horse and Four.

*"The White Hart and Queen's Crown were content with their current musicians."* [3, с. 868]

Хороніми - власні імена будь-якої території, області, району [4, с. 145]. Вони виділяються у загальному географічному просторі вторинного світу як основні орієнтири, стаючи найпомітнішими віхами штучного фентезійного континууму, безпосередньо сигналізуючи читачеві про незвичність створеного автором світу. У романі П. Ротфусса територія континенту поділена між державами з різною культурою та історією: Tinue Тінуе, Ergen Ерген, Aetnia Аетнія, Commonwealth Співдружність, Modeg Модег, Vintas Вінтас та Vll Ілл, Cershaen Цершаєн.

*"I've actually been to high court in Cershaen. Twice."* [3, с. 832]

У романі П. Ротфусса основна сюжетна дія зосереджена в містах, і тому в ньому всього два гідроніми, або власні назви будь-якого водного об'єкта, природного чи створеного людиною [4, с. 48]. Вони представлені двома підвидами:

а) океанонімом - власна назва будь-якого океану та її частини, у цьому числі, моря, затоки, протоки, течії [4, с. 90]. У П. Ротфусса – це the Centhe Sea Сентійське море;

б) потамонімом – власна назва будь-якої річки [4, с. 108]. Річки у творах жанру фентезі є основними транспортними шляхами, у гирлах річок розміщуються великі міста. У романі «Ім'я вітру» - це the Omethi River річка Ометі.

*"When the road crossed the Omethi River, there was an old stone bridge."* [3, с. 468]

Серед оронімів – власних назв будь-якого елемента рельєфу земної поверхні (позитивного та негативного) [4, с. 99] - П. Ротфусс використав

назви гір та гірських хребтів, як деталь опису географії вторинного світу, що не несе значного сюжетного навантаження. До прикладу, the Stormwal mountains Штормвальські гори, Shalda mountains передгір'я Шальди.

*"I got this charm when I was in Veloran. Far away, across the Stormwal mountains."* [3, с. 1265]

Спелеоніми, тобто підземні топоніми, назви будь-яких природних підземних утворень у верхній товщі земної кори, що має вхідний отвір на поверхні землі [4, с. 121], трапляються у романі П. Ротфусса в описах древніх підземних печер Університету. Назви різних частин підземелля Underthing відображають їх особливості: Bellows Піддувала, Cricklet Сверління, Grey Twelve Сіра Дюжина, Hollows Порожнечі, Woods Ліси, Candlebear Свіченосець, Throughbottom Мереживо, Tenners Десятки. Ось приклад вживання назви підземелля:

*"She wrinkled her nose. Except by Downing and in the Bellows."* [3, с. 978]

Ми описали два найчисленніші класи онімів у романі «Ім'я вітру» Патріка Ротфусса, проте творчий арсенал власних назв цього твору набагато ширший. У нашій картотеці онімів наявні біблїоніми (24 одиниці), зооніми (4 одиниці), ідеоніми (20 одиниць), теоніми (5 одиниць), етноніми (7 одиниць), ергоніми (5 одиниць), геортоніми (4 одиниці), анантропонім (1 одиниця), полемонім (1 одиниця) та астронім (1 одиниця).

За висловлюванням Дж. Роджерс, фентезі – це нереалістична література, яка зображає об'єкти, що не існують у відомому нам світі, і яка, на відміну від наукової фантастики, навіть не намагається пояснити можливість існування цих об'єктів [6]. Особливістю ономастикону романів fantasy є те, що практично всі імена розумних істот, хто зустрічається в названих книгах, належать людям. Винятки – анантропоніми – винесені за межі антропонімікону та розглядаються окремо як особлива група онімів, специфічна для творів epic fantasy. Цей термін вводиться для позначення представників інших розумних видів від грец. an "ні" та anthropos "людина". У романі П. Ротфусса це - ельф Bast Баст.

**Висновки.** Отже, роман «Ім'я вітру», «The Name of the Wind» мовою оригіналу, Патріка Ротфусса є чудовим джерелом для дослідження широкого спектру онімної лексики, представленої різними класами власних назв у відповідності до денотатів, а саме антропонімами (іменами, прізвищами, прізвиськами персонажів та гіпокористиками), ойконімами (власними іменами будь-якого поселення), геортонімами

(власними назвами будь-яких свят, пам'ятних дат, урочистостей, фестивалів), оронімами (власними назвами будь-якого елемента рельєфу земної поверхні (позитивного та негативного), ідеонімами (власними назвами, які мають денотати в розумовій, ідеологічній або художній сфері людської діяльності), урбаноні-

мами (власними іменами будь-якого внутрішньоміського, топографічного об'єкта), гідронімами (власними назвами будь-якого водного об'єкта, природного чи створеного людиною). Перспективу подальших досліджень вбачаємо в аналізі способів перекладу онімної лексики роману «Ім'я вітру».

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гасюк Н.В., Пуш О.М. Ономастичний простір роману Р. Джордана «Око світу»: антропоніми. Науковий вісник Закарпатські філологічні студії, 2019. №3. С.73-77
2. Фоякова О.И. Имя собственное в художественном тексте. Ленинград: Издательство ЛГУ, 1990. 104с.
3. Rothfuss P. The Name of the Wind. New York: DAW Books, 2007. URL: <https://omnireader.ru/#/reader?url=disk://4fcf5ec81fb1eafd5840e7ac52448345cf909366c369e62a103bca6ac39c333f> (дата звернення: 2-6.01.2022р.)
4. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва: Наука, 1988.192 с.
5. Гасюк Н.В., Пуш О.М. Особливості творення та використання ойконімів у творах фентезі (на прикладі романів Р.Джордана): матеріали міжнародної науково-практичної конференції (27-28 грудня 2019, м. Венеція, Італія). Ca'Foscari University of Venice, 2019, С.43-46.
6. Rogers J. Any Fantasy You Like, So Long as It's Medieval. 2000. URL: <http://www.sffworld.com/authors/r/rogersjean/articles/anyfantasyyou.html> (дата звернення: 10.01.2022р.)
7. Liddell H.G., Scott R. A Greek-English Lexicon. Oxford: Clarendon Press, 1996. 2436 p.